

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Vredništvo in upravištvo Komenskega (Poljske) ulice št. 12.

O zboljšani organistovske plače.

Spisal Fran Bernik.

Motto: *Primum vivere, dein philosophari.*

Prelep je bil namen, ki si ga je bil postavil oče cecilijanstva, slavni Dr. Fr. Witt, takorekoč za svojo življensko nalogo, namen, za katerega se je skozi dolgo vrsto let tako nesebično, požrtvovalno trudil z vsemi svojimi močmi. Zboljšati je hotel cerkveno petje, cerkveno glasbo, oprati jo je hotel silnih madežev, kateri so zatemneli njeno prvotno čistoto in lepoto. Kako lepa je bila ona vender v svoji zlati dobi, za „kneza cerkvene glasbe“. Palestrine! Ž njim vred so delovali velikani glasbeni Vittoria, Manino, Orlando Lasso, naš Gallus i. dr. in so ustvarjali nesmrtna dela, katerih lepoti se čudi še dandanes vsakdo, ki ima res čut in razum za pravo lepoto.

A ti časi so minuli. Minuli so časi verske vneme, gorečnosti sploh. Zunanje, puhlo je postalo versko življenje; puhlost humanizma, jožefinizma je je razjedla. Kako naj bi torej ob tej splošni propalosti nedotaknjena ostala tako nežna cvetka sv. Cerkve, kot je ravno umetnost v obče in glasba še posebej. Spiritus immundus corrupit eam. Abominatio desolationis je vladala skozi dolgo vrsto let tudi na cerkvenem koru. In kakor drugod, tako tudi pri nas.

A začelo se je daniti. Dr. Witt je posegel z vso silo vmes, začel je reformovati. „Zum Reformieren gehört ein Eisenkopf und gehören Eisenfäuste dazu“. Tako je rekel sam, tako tudi delal. Začel je boj, neizprosen boj za lepoto cerkvene glasbe, boj cecilijanstva proti nececilijanstvu, kakor se je stvar začela takoj imenovati. Ni pa ta boj bil nič družega, nego boj za čistoto, lepoto cerkvene glasbe, da bi ona zopet postala res nekaj lepšega, vzvišenejšega, dostojna hiše božje.

Kdo tega boja ne pozna? Saj je znano, da je ideja Witt-ova posegla z elementarno silo dalje, tudi izven Nemčije, v Avstro-ogrsko, Italijo, celo v Ameriko i. dr. Povsod so bili mnogi, ki so se za Witt-ove ideje zavzeli, mnogi, ki so jim nasprotovali. Boj je bil strasten, ker je bil boj za ideje.

V teku časa pa se je stvar poglela. Tudi tukaj je dobra stvar prodrla, zmagala. Dandanes smo, hvala Bogu, vsaj po večini tako daleč, da načelno

cecilijanstva ni treba več utemeljevati. Vsi, ako smo le količkaj dobre volje, smo si edini v tem, da je cecilijanstvo res nekaj lepega, da ono res povzdiga čast božjo, dviga pobožnost ljudstva.

Edino, kar dandanes vzbuja dvome in pomisleke, je težkoča, katero provzroča petje na navidezno novi podlagi. „Saj bi rad, ko bi mogel! A ne gre, nimam moči, denarja, pripomočkov!“ Tako se sliši često. Seveda so taki izgovori pogostokrat piškavi. Sama od sebe ne gre nobena stvar. In kakor drugje, treba je i tukaj truda, pridnega in vstrajnega dela, ako se hoče res kaj doseči. Per ardua ad astra.

Vender v enem oziru pa je žalibog ta izgovor opravičen in popolnoma na mestu: ako se oziramo namreč na — materijelno, gmotno stanje tistih, ki so v prvi vrsti poklicani delovati za izboljšanje cerkvene glasbe, organistov.

Saj kako naj vender prospeva dobra cerkvena glasba, kako naj se organist trudi z veseljem, požrtvovalnostjo zanjo, ako je njegovo gmotno stanje slabo, vsega obžalovanja vredno! Tudi pri najbolj idealni stvari — pri umetnosti! — sme in mora biti človek vsaj v toliko materijalen, da hoče živeti, da si hoče vsaj toliko prislužiti, da primerno preživi sebe in svoje. Tudi največje navdušenje, največja gorečnost za lepo stvar mu le ne nadomesti kruha in česar vsak dan potrebuje za življenje. „Primum vivere, dein philosophari“.

Izgovor torej, da vsled tega reforma cerkvene glasbe marsikje zaostaja, ali vsaj ne napreduje, kjer je plača organistovska prepičla in prestaba — ako je resničen, opravičen! — nikakor ni prazen, marveč je celò največjega pomena že sam na sebi, največjega pomena še posebno dandanes, ko se socialno gibanje tako širi, ko si vsi stanovi hočejo izboljšati svoje materijelno stanje. Sam organist torej naj ostane vedno na isti stopinji plače, kot pred 60, 80 in bogve kolikimi leti! Samo njemu naj se zameri, ako tudi on prosi kruha, hoče živeti!

Ali je torej ta izgovor opravičen? Ali so res organisti slabo plačani?

Na to vprašanje bi prav za prav ne bilo treba odgovarjati. Vsak, ki le količkaj pozna stanje organistov po mestih in po deželi, vé, da je temu res tako. Poglavitno, kar nam je v tem oziru treba najprej povdarjati, pribiti, je dejstvo, da je plača organistov, pevovodij redno ostala še neizpremenjena, pri starem, kakor je bila nekdaj pred leti. A to nikakor ni prav. Dandanes so tudi gledé organistov povse druge razmere, kakor so bile nekdaj, prav kakor n. pr. gledé učiteljskega stanu vse druge razmere sedaj. Tudi organistu se je treba dandanes v obče vse drugače pripravljati na svoj stan, kakor nekdaj. Včasih je bilo že dovolj, da je znal kake pesmice in kako „okroglo“ zaigrati svojim poslušalcem. O kakí pravilni harmonizaciji niti ni bilo govora. S par akordi, katere je popolnoma po svojem posluhu, okusu in razumu prikladal vsaki pesmici, kakor je ravno „ratalo“, je bilo vse opravljeno. Vse je bilo dobro, samo da je vriščalo, da je šlo skozi ušesa, da je bilo joj, in, no, da je bilo okroglo. Pa so bili ljudje zadovoljni s svojim organistom, on pa tudi sam seboj. Bila je zares „sancta simplicitas“.

Dandanes pa ne gre več tako. Treba se je poprej pridno vaditi in učiti v orglarski šoli v Ljubljani, kar gotovo vzame mnogo časa in stane mnogo truda in denarja.

Treba pa je dalje sedaj tudi v cerkvi veliko več delati! Imeti mora organist svoj zbor, večji ali manjši, kakoršen je že kraj. A ta zbor mu je treba pridno vaditi in vežbati, da zamore v cerkvi dostojno nastopati. Dandanes ne velja več oni obligatni „naprej“ in „sekund“. Koliko pa je tudi sedaj novih slovesnosti in pobožnosti, pri katerih je treba organistu sodelovati, n. pr. šmarnice, pobožnost Srca Jezusovega, devetdnevnic v adventu, razne tridnevnic i. dr., česar poprej niso imeli. In pri vsem tem naj ostane plača vedno ista, kakor nekaj?

Pa ko bi ona vedno ista ostala! Kakšno vrednost pa ima denar dandanes v primeri s prejšnjimi časi! Kakšne so potrebe današnjih dni v primeri s prejšnjimi! Koliko se plače, kakor pri duhovnikih, tako tudi pri organistih zgubi, gledé na to, da velik del njihove plače obstoji v takozvani biri, le-ta pa se često le neredno ali da celo ne oddaja, ker so posestva obubožala, se razprodala i. t. d.

Prav ima torej oni organist z Notranjskega, ki v lanskem letniku „Cerkvenega Glasbenika“ ravno v tem oziru tako-le toži: „Tako zanemarljive plače, bi skorej rekel, nima noben stan na deželi, kakor ravno naš. Mnogi predpisujejo organistom pravila, kako se imajo vesti; a da bi se kaj brigali za njihov telesni blagor, takih je malo. Bil sem na prvi orglarski službi in tam sem imel plačila za orglanje — 15 mernikov pšenice na leto! Preračunimo, kolikrat je treba iti za to malenkost na kor in lahko izprevidimo, da ga ni nobenega dela, ki bi bilo tako slabo plačano, kakor ravno to, dasiravno se mora orglavec prej več ali manj učiti . . .“ In nek cerkveni pevovodja piše celo z Dunaja mej drugim: „Sploh prav nehvaležna reč je dandanes se posvetiti cerkveni glasbi. K temu je treba nenavadne nesebičnosti in poguma — lakote umreti! Prve sem imel dovolj, družega mi pa manjka. Haberl je bil velik duh, kateri se je za malenkosti malo brigal; „prišel je, videl je, zmagal je in — poginil gladu“. Mnogokrat moram poskušati z enim samim pevcem. In ako bi zapovedoval in bil nevoljen, bi ne imel ni enega pevca na koru. Žalostno, da se naši rectores ecclesiastici za našo reformo tako malo brigajo in le od pevovodje vse zahtevajo. Zgledne potrpežljivosti in prirojene jančje pohlevnosti je treba, da si vedno proseč ohranim prostovoljno sodelujoče pevce i. t. d.“

Pa, da ne ostanemo kar pri samih tožbah — saj toži dandanes vse vprek! — oglejmo si kar konkretno v številkah gmotno stanje nekaterih posameznih organistov enega dekanata, namreč vrhniškega, ki je pisatelju teh vrstic najbolj poznan, ker že skorej 6 let deluje kot duhovnik v tem dekanatu!

Na Vrhnikih dobi organist letne plače 206 gld. Od tega plačuje 7 gld. davka in še za priboljšek pevcem na leto okrog 30 gld. Seveda so pevci od cerkve še posebej nekoliko plačani. Služba cerkvenikova je posebej.

V Borovnici ste obe službe združeni. Od obeh bi moral organist dobiti 25 mernikov pšenice (dobi je komaj 12 mernikov), 20 mernikov prosa, (a dobi komaj 8 mernikov); 15 gld. od ustanovljenih maš; 50 gld. v denarji;

60 gld. štolnine; 10 gld. štantnine od mežnjiškega sveta in od cerkvenega patrona 28 gld.

V Horjulu dobi organist 100 gld. v denarji od ljudi in še 50 gld. od cerkve. Služba cerkvenikova je posebej.

V Hotedršici dobi organist na leto 80 gld. od ljudij, ako mu seveda plačajo vsi. In sicer plača na leto vsak gostač 20 kr., bajtar 24 kr., $\frac{1}{4}$ zemljak 50 kr., $\frac{1}{3}$ zemljak 74 kr., $\frac{1}{2}$ in $\frac{3}{4}$ zemljak 1 gld. 20 kr. in celo-zemljak 2 gld. 40 kr. Ravno toliko in po istem načinu dobi tudi cerkvenik. Stanovanja nima prostega!

V Logatec-u, kjer ste tudi obe službi ločeni, dobi organist v denarju 130 gld. in kar še zasluži pri pogrebih in mašah obletnicah. Stanovanje ima prosto.

V Podlipi dobi 34 gld. vsega skupaj.

V Preserji dobi organist in cerkvenik skupno okrog 10 mernikov pšenice, nekaj hlebov kruha, 20 mernikov mešanega žita; 40 gld. od ustanovljenih maš in od perila; 25 gld. od županstva za drva in štolnine okrog 80 gld. Ima stanovanje prosto in nekaj cerkvenega sveta.

V Polhovem Gradcu dobi organist skupno 100 gld. In sicer se dobi to v biri od ljudi. Kar primanjka do 100 gld. doda se iz cerkvenega.

V Rakitni dobi organist in cerkvenik kakih 14 mernikov pšenice, 13 mernikov ječmena, 1 mernik ovsa, 146 povesev prediva, 2 mernika boba, nekaj derv in štolnine 15 gld.

Tako je torej stanje organistov v omenjenih farah. Koliko pa je fará, na katerih se jim godi še veliko slabše! (Dalje prih.)

Orgle v starem veku.

Slavni Mozart je imenoval orgle kraljico instrumentov. In prav je imel! Saj ga ni instrumenta, ki bi donel tako mogočno, tako veličastno in zopet tako nežno in ljubeznivo kot orgle, ni ga glasbila, ki bi moglo napraviti tako raznovrstne vtiske na človeško srce. Zdaj človek strmi poslušajoč mogočne zvoke, zdi se mu, kot da bi čutil božjo neskončnost in vse-mogočnost, zdaj mu glasovi vlivajo v srce radost, mir in tolažbo.

Toda ta kraljica ima kaj nizek rod, iz priproste pastirice se je povzpela do te veljave. — Ako namreč zasledujemo razvoj orgel do prvih začetkov, pridemo do navadne pastirske piščalke.

Te so delali stari iz trsja prav take, kakršne še dandanes otroci pri nas delajo iz vrbovega lubja. Ker pa ena taka piščalka dá le en ton iz sebe, zato so zvezavali po več piščalk in jih urejali po velikosti, tako da je nastala nekaka škala, ki so po nji mogli piskati tudi razne napeve. Grki so imenovali tako zbirko piščali siringo. Ohranila se je še do danes; še pri nas v Slovencih se dobi semtertje; ponekod imenujejo ta instrument mende „dudle“. Seveda je bilo utrudljivo piskati na siringo, treba je bilo veliko sape, treba je bilo poleg tega migati z glavo semtertje. Škušali so torej dobiti sapo po

drugem potu. Nastavili so piščalke na deščico, pod njo pa meh, kakršne rabijo italijanski godci, ki semtertje tudi zaidejo v naše kraje; navadno mu pravimo „dudelzak“. To je torej izvor orgel: pastirska piščalka in „dudelzak“.

Ta meh pa ni dajal redne sape, zato so ga kmalu namestili z drugim mehom, ki je bil iz vrste naših kovaških mehov. A tudi iz tega je dohajala sapa neredno, sunkoma; zato je bilo vse to piskanje in orgljanje pravzaprav le bolj zdihovanje in stokanje kot pa pravo orgljanje, take orgle so bile prava „Seufzerschachtel“. Ne smemo pa misliti, da so morda igrali četverooglasno, ali da so takoj spočetka imele take orgle klaviaturo, pedal in registre. Stari so igrali vse enoglasno, mesto klaviature so prvotno s prsti zapirali luknjice piščalk, in ker imamo le po deset prstov, zato prvotne orgle gotovo niso imele več kot deset piščalk, bržkone pa le osem ali sedem.

To okorno glasbilo so pozneje izpodriinili takozvani hidravli, t. j. orgle na vodo. Kdo jih je iznašel in kdaj, o tem ne vemo nič gotovega. Nekateri trdijo, da jih je iznašel znani matematik Arhimed krog l. 280 pr. Kr., drugi pravijo, da je verjetnejše, da jih je izumil kakih sto let pozneje mehanik Ktezibij. No mi smo mnenja, da jih bržkone sam ni izumil niti ta niti oni, vsaj ne takih kakor nam jih popisuje krog l. 100 pr. Kr. slavni mehanik Heron v svoji knjigi „Pneumatica“ ali Vitruvij krog l. 50. po Kr. v peti knjigi svojega dela „Architectura“.

Po Heronovem popisu so bile nekako takele: Četverooglasta bronasta omara je bila nekako do polovice napolnjena z vodo. V tej omari je stal bronast tudi z vodo napolnjen kotel, čigar trebuh je bil obrnjen proti dnu omare in podprt s poleni ali lesenimi čoki. Bil je na vse strani zaprt, le na spodnji strani trebuha je imel več odprtín, da je voda skoz nje lahko dohajala in odhajala. Ta kotel je bil po neki cevi v zvezi s stiskalno sesalko (Druckpumpe); prostor med obema je zapirala zatvornica (ventil). Ta zatvornica je bila zaprta, ako je sesalka vsesavala sapo, ako je pa bät pritisnil v sesalki na zrak, se je zatvornica odprla, stisnjeni zrak je prihajal po cevi iz sesalke in pritiskal na vodo v kotlu; voda je vsled zračnega pritiska odtekala v večjo posodo, tu se je dvigala, zrak se je vsled pritiska vode vedno bolj zgoščeval. Iz zgornjega pokrova omarinega je vodila pravokotno upognjena cev v drug prizmatičen prostor, sapnica, (Windlade). V sapničnem pokrovu so bile zvrtnane luknjice, okrog teh so bili pritrjeni neki obročki, in v te so postavljali piščalke. Pod tem pokrovom je bila za vsako piščalko pričvrščena v olju namočena deščica, tako da se je dala vùn in noter potezati. Na sredi je imela luknjico, ki je prišla z luknjico v pokrovu v eno črto, če je bila deščica noter potisnjena, ako pa je bila vùn potegnjena, je pa zapirala luknjico v sapničnem pokrovu. Ta deščica je bila po dvoramnem vzvodu v zvezi s tipko, ki je bila enoramna in se je vrtela v podporišču navzdol.

Ako je torej igralec pritisnil na tipko, zavrtel se je zgoraj omenjeni dvoramni vzvod, potisnil deščico v sapnico, luknjici v deščici in pokrovu sta prišli druga nad drugo, zgoščena sapa je imela prosto pot v piščalko. Ko je pa pritisk na tipko prenehal, je pritisnila vzmet, ki je bila napravljena iz

roženine in pritrjena na premakljivo deščico, deščico iz sapnice, vzvod je vsled tega potegnil tipko kvišku — bržkone je bilo tudi pod tipko pritrjena kaka prožna vzmet, da jo je spravila v vodoravno ležo — in glas je utihnil ker je deščica zaprla sapi pot v piščalko.

Te orgle so imele le eno vrsto piščalk; koliko da jih je bilo, o tem viri molče, vendar pa smemo iz stare glasbene teorije in prakse sklepati, da jih ni bilo nikdar čez šestnajst, a navadno manj, posebno začetkoma, morda dvanajst, deset ali celo le osem ali sedem. Zakaj stari so igrali le enoglasno in izvečine le, da so spremljali petje. Ker pa petje nikdar ni presegalo dveh oktav, t. j. petnajst oziroma šestnajst tonov, zato tudi orgle niso imele več kot šestnajst piščalk, manj kot sedem oziroma osem jih gotovo tudi ni bilo, saj je imela že lira sedem strun.

Orgle, kakor nam jih popisuje Vitruvij, so bile izvečine podobne ravnokar opisanim, vendar pa so bile v toliko popolnejše, da so imele več vrst piščalk, dve, štiri, šest, nekatere celo osem: imele so, modernorečeno več registrov. Sapnica je bila pritrjena neposredno na pokrov z vodo napolnjene omare; imele so torej prednost, da je sapa naravnost, brez ovnikov prihajala v sapnico in piščali. Sapnica sama je bila podolgem prepažena v toliko predalov, kolikor vrst piščalk je imela v pokrovu. Vsak tak predal je imel na dnu luknjo, ki je skoz njo prihajala sapa iz spodnje, z vodo napolnjene posode. Zapirale so pa te luknjice okrogle kovinske ploščice, ki so se dale vrteti po kovinskih žicah, ki so bile nanje pripete.

V teh orglah imamo torej v priprosti obliki že vse: meh in sicer takozvani založni, magacinski meh (Magazinbalg), čigar spodnjo premikajočo se ploščo je tvorila površina vode; tudi so imele že pripravno klaviaturo in registre, tako da jih še tisoč let pozneje niso znali tako dobro napraviti.

Zato jih Tertulian po pravici rabi za primero, ko govori o raznovrstnih duševnih zmožnostih in nje enoti: Poglej čudovito umetno delo Arhimedovo — mislim namreč orgle na vodo (hidravle) — toliko udov, toliko delov, toliko sklepov, toliko potov za glasove, toliko zvočne moči, toliko kombinacij, toliko vrst piščalk, a vse le ena mogočna stavba.¹⁾

Ker so bili hidravli povečjem narejeni iz kovine, so bili jako dragi, zlasti, ker so jih radi krasili z dragimi kamni, srebrom in zlatom. Omisliti so si jih mogli le bogataši, pri katerih so bili zelo priljubljeni; rabili jih niso toliko zaradi umetnosti ampak le bolj v čutno in razkošno razveseljevanje. To razsvetljuje dovolj tudi dejstvo, da so bili hidravli najljubši instrument razuzdanega in razkošnega veseljaka Nerona.

Znameniti arheolog Ambros, ki je vsestransko predelal in proučil glasbeno zgodovino, meni,²⁾ da končno ni izključeno, da bi stari ne bili imeli tudi orgel z navadnimi mehovi. Forkel ima namreč na naslovni strani podoba nekih orgel posnetih po kamenitem spominku, kjer nek mož dovaja

¹⁾ Tertullianus: De anima, cap. XIV.: Specta portentuosum Archimedis munificitium, organum hydraulicum dico, tot membra, tot partes, tot compagines, tot itinera vocum, tot compendia sonorum, tot commercia modorum, tot acies tibiaram et una moles omnia.

²⁾ Ambros: Musikgeschichte, 2. zv., str. 490.

piščalim sapo z dvema ročnima mehovoma. Te orgle imajo klaviaturo in šestnajst piščali, igra jih neka deklica.

Z razpadom mogočnega rimskega cesarstva je izginila njegova paganska kultura in umetnost, izginili so skoro brez sledu tudi hidravli; iz mladega krščanstva, polnega življenja in moči pa je vzklila na novi podlagi nova, trajna kultura, razvila se nova, lepša umetnost, polna vsebine in najvišjih idej. Krščanstvo si je tudi polagoma samo ustvarilo nove orgle. Pač je trpelo dolgo in veliko so morali iskati, so tudi našli in izumili „kraljico instrumentov“.

F. K.

Dopisi.

Štanga. — Nove orgle. — Gospod Karol Kriegel, orglarski mojster iz Ljubljane, je postavil v Štangi nove orgle po najnovejšem sistemu. Orgle imajo dva manuala in 15 pevajočih spremenov. Dispozicija: I. Manual (54 tipk). 1. Principal 8', 4 piščali lesenih, 50 cinastih. 2. Salicional 8', 9 piščal lesenih, 45 cinastih. 3. Gamba 8', 9 piščal lesenih, 45 cinastih. 4. Krit 8', 54 piščal lesenih (krit.). 5. Flauta 4', 54 piščal lesenih (odprt). 6. Octava, 54 cinastih piščal. 7. Mixtur, štirikratna, 216 cinastih piščal. II. Manual (54 tipk). 8. Goselni principal 8', 9 lesenih piščal, 45 cinastih. 9. Dunajska flauta 8', 54 lesenih piščal. 10. Eolina 8', 9 lesenih piščal, 45 cinastih. 11. Undamaris 8', 42 cinastih piščal. 12. Dulciana 4', 54 cinastih piščal. Pedal (27 tipk). 13. Principalbas 16', 27 lesenih piščal (odprt). 14. Subbas 16', 27 lesenih piščal (pokrit). 15. Violoncello 8', 27 lesenih piščal (odprt.). Skup [leseni piščal 283, cinasti 596] 879 piščal. Postranski vlaki: 1. Manualni sklep. 2. Pedalni sklep k I. manualu. 3. Pedalni sklep k II. manualu. 4. Suboctavni sklep z I. man. v II. man. Pnevmatični zbiralniki: I. Mezzoforte. II. Forte. III. Tutti. Omara je jedna, katero je naredil g. Dovgan iz Dravelj. Prav lepo jo je popludral g. Kam s. Na vrhu one omare sta dva angelja s trompetima, kateri je prav umetniško izdelal g. Götzl. Pred omaro je igralnik, tako da igralec gleda k altarju. Meh je v orglah in ima 890^{mm} moči. Orgle so na stožke (Kegelladen). Intonacija je izvrstna. Odgovarja vse prav urno, da je veselje. Nežni spremeni kar očarajo poslušalca s svojim milim značajem. Posebno krasni so: Principal 8', Gamba 8', Eolina 8', i. t. d. v svoji milobi pa vse presega krasna Undamaris 8'; to moraš slišati, popisati se ne da. Glas polnih orgel je lep, veličasten in enakomeren. Sploh orgle so take, da so vsakega zadovoljile, kdor jih je slišal. Živela domača umetnost! — Dne 2. sept. t. l. je preč. gosp. dekan I. Lavrenčič, blagoslovil te nove orgle. Pri ti priložnosti pelo se je sledeče: po blagoslovu orgel „Nove orgle“ zl. D. Fajgelj; med slovesno sv. mašo Introitus in Communio iz Graduale Romanum; Missa tertia Mihael Haller op. VII. b. Graduale Ant. Foerster; Offertorium Stehle; Responsoria čtveroglasno Ant. Foerster. Pri izpostavljenju presv. Rešnega Telesa „O sacrum convivium“ Ig. Hladnik. Pred blagoslovom „Tantum ergo“ in „Genitori“ Ign. Hladnik op. 25. Po blagoslovu „Laudate“ iz Cecilije. Potem je bilo darovanje za nove orgle. Peli smo „Vse o Bog“ in „Angelj božji“ obe iz Cecilije.

Alojzij Mihelčič,

organist.

Razne reči.

† Častiti gospod Francišek Jožef Battlog, župnik v Gurtisu na Predarliskem in veleazlušni vrednik cerkv. glasbenega mesečnika „Der Kirchenchor“ je dne 9. septembra po dolgi, mučni bolezni, previden z vsemi sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal. Rojen 1. 1836 v Bartholmäberg-u na Predarliskem, 1. 1866 za mašnika posvečen, bil je ranjki napred beneficijal-zgodnjik v Gaschurn-u, kjer je služil 15 let, in ustanovil vzorno šolo za cerkveno petje. Cerkveni zbor te gorske vasice se je po Battlogu kmalu tako povspel, da je mogel umotvore starih mojstrov izvrstno izvajati. Poleg tega se je trudil s svojim „Kirchenchor-om“ (od l. 1870), s svojimi spisi „Die liturgischen Gebete beim Hochamte“

(1875, Regensburg, Fr. Pustet), „Liturgischer Katechismus“ (Graz 1879) ter z mnogimi članki, životopisi i. t. d. priobčenimi v raznih časnikih za zboljšanje cerkv. glasbe; to delovanje je nadaljeval tudi kot ekspozit v Gurtis-u celo v bolezni do svoje smrti. Bil je ranjki vseskozi blag, za čast božjo navdušen mož ter vsem duhovnikom najlepši vzgled, da se tudi s pičlimi močmi dá veliko doseči za povzdigo službe božje. Naj v miru počiva.

— Orglarska šola „Cecil. društva v Ljubljani“ je začela novo šolsko leto 1900/01. dne 18. septembra in šteje letos 21 učencev. Oglasilo se je bilo za-njo na novo 25 mladenčev. A ker je bilo od lani preostalo še 15 učencev, moglo se jih je zdaj sprejeti le 8, t. j. 3 več, kakor po naših razmerah dopušča učni načrt šole in gmotne razmere.

— Slovenski časniki so prinesli poslednje dni nastopni oklic, ki si ga usojamo tu ponatisniti: „Cecilijino društvo“ za lavantinsko škofijo priredi povodom 70-letnice cesarjeve svoj občni zbor prav sijajno in sicer s sledečim sporedom. Dne 3. oktobra ob pol 8. zveč. oratorij: „Sv. Cecilija“ za mešani zbor, soli se spremljevanjem klavirja, zložil M. Haller v Regensburgu. 7. oktobra ob 9. uri pontifikalna sv. maša, ob enem cesarska maša, koje bodo darovali prem. in prevz. g. knezoškof. Ob 11. uri dopoldne slavnostno zborovanje. Popoldne ob pol 3. uri zborovanje udov, volitev odbora, razni nasveti. Ob 4. uri popoldne v prelepi novi Marijini cerkvi čč. oo. frančiškanov predavanje odličnih cerkvenih skladb. Natančnejši program bode se v eni prihodnjih številkih objavil. Opozarjamo vse preč. gg. duhovnike, gg. učitelje in organiste, da se mnogoštevilno tega zborovanja udeležijo, za katero se priprave prav marljivo delajo.

— Na Poničvi (Štajersko) obhajala se je slovesno dne 5. avgusta t. l. 100letnica rojstva slavnega knezoškofa lavantinskega Antona Martina Slomšeka. Slovesnosti izven cerkve tu popisati ni namen našega lista; objavimo samo cerkveno slovesnost po „Slovenskem Gospodarju“ št. 32, kateri piše: „Slovesno sv. mašo je imel celjski opat Ogradi. — Cerkv. petje so oskrbeli z dovršenostjo celjski pevci pod vodstvom celjskega organista in voditelja ondolne orglarske šole g. Bervarja. Pri vlogi (! Vr.) za obhajilo je sodelovala četvorica celjske narodne godbe.“

Oglasnik.

Missa solemnis ad IV voces inaequales cum organo aut comitantibus 2 violinis, viola, violoncello, contrabasso, 2 clarinettis, flauto, 2 cornibus et trombone. Composuit Ignatius Hladnik op. 38. Cena part. in 4 gl. 4 K, posam. gl. à 30 h, orkestralna partitura 2 K. Založil skladatelj in Rudolfovec, natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani. G. skladatelj nam je podal uže mnogo maš; glejte zopet eno, ki sicer nima nič polifonije, pa vendar kaže zanimivo lice. Vrsté se v tej skladbi enoglasni stavki z večglasnimi, spremljanje zahteva spretnege organista, v celosti pa nikjer ni težav za zbor, ki izvršuje navadne čveteroglasne skladbe. Priporočeno bodi to delo, ki se strinja popolnoma z načeli pravde cerkvene glasbe in priča o marljivosti moža, katerega spretno pero nam je podalo uže mnogo dokazov njegove praktične izobražbe posebej v cerkveni glasbi. Maša je posvečena mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu v Rudolfovec.

Cerkvena pesmarica za učence slovenskih ljudskih šol. Zložil in sestavil Danilo Fajgelj op. 163. Izdaja za organiste stane 1 K 20 h, za pevce (dvoglasno na eni vrsti) 40 h. Založil Dr. Fr. Sedej v Gorici, tisk Miličeve tiskarne v Ljubljani. Ta zvezek prodajata knjigarja L. Schwentner v Ljubljani in Gašpar Likar v Gorici. Za vsakih 10 iztisov se dobi 1 na vrh. — Obseg tega lepo natisnjenege zvezka je: 2 mašni pesmi (po 3 napevi), 4 obhajilne, 6 Marijinih, 2 adventni, 2 božični, postna, velikonočna, križev teden, Duhovo. Rešnje Telo, sv. Alojzij, s. angelji varuhi, zahvalna, papežka in cesarska himna, „Castino“ in „Sveto“, Tantum ergo z odgovorom. Ime skladateljevo samo pove, da so pesmi vseskozi ne le cerkvenega duha, ampak tudi za nežno šolsko mladino pripravne. Polovica vseh 33 številkih ima obseg deškega glasu do \bar{c} ali \bar{d} v ostalih pride prvi glas do \bar{e} , pri cesarski himni celo do \bar{f} ; po drugi strani je „Sveto“ precej nizko v D-dur postavljeno. Težavno je, za vse pevce ugodne leže najti; zato si spretni učitelj lahko transponuje kako pesem v ležo učencev primerno. Sedem napevov je sprejel g. skladatelj, od drugod. (Po pomoti stoji pri št. 28. „Martin“ namesto „Mihael“.) Konečno kar najtopleje priporočamo to pesmarico vsem gospodom učiteljem, naj jo pridno uporabljajo; dozdej ni bilo tako lepe zbirke za nežno mladino, bodimo hvaležni gospodu skladatelju za njegov trud!

Corrigendum: V zadnjega lista prilogi št. 13. takt 11. bodi v sopranu **dis** namestu **d**; št. 16. takt 6. pa bodi v altu **as** namestu **e**.

Današnjemu listu je pridana 9. številka priloge.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.